Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының 2 нче сыйныф татар укучыларына Әдәби укудан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Әдәби укудан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда контроль-үлчәү материалларының структурасы, биремнәрнең күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, Әдәби укудан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 8 биремне үз эченә алган 2 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки эпик әсәргә, аларга бәйле үзенчәлекләргә, фактларга бәйле ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның Әдәби укудан белемен ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 5 бирем, В тибындагы 2 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр 2-3 җөмлә күләмендә җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә, формалаштыру кирәк.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-5 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. «Унга кадәр» шигырен кем язган?
   1) Ш. Галиев
   2) К. Булатова
   3) М. Җәлил

2. Г. Тукайның «Безнең гаилә» шигыре нәрсә турында?
   1) мәктәп
   2) табигать
   3) гаилә

3. Ш.Галиевның «Дәү әнигә күчтәнәч» шигырендә бала шатлыгының сәбәбе?
   1) дәү әнисенә кунакка бара
   2) дәү әнисен ярата
   3) дәү әнисенә тартмада күчтәнәчләр җибәрә

4. Шигырьне дәвам ит:
   «Кайнар кояш өстисе –
   Шушы булыр җәй ...».
   1) исе
   2) төсе
   3) тәме

5. И. Туктарның «Җем-җем! Чвик!.. » хикәясендә кошлар кышын нәрсәдән куркалар:
   1. кешеләрдән
   2. салкыннардан
   3. ачлыктан

6 – 7 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

6. Әдәби әсәр һәм авторларын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) «Беренче дәрес»	1) Ш. Маннур
Ә) «Яхшы бел»	2) Муса Җәлил
В) «Тискәре хәрефләр»	3) Җ.Дәрзаман

Җавап: _____________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

7. Шәйхи Маннурның «Яхшы бел» шигыре нәрсә (тел, дуслык, әни) турында? Сайлап алып яз.

Җавап: _____________

2 НЧЕ БҮЛЕК

8.1 һәм 8.2. биремнәренә 2-3 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

8.1. Ш. Галиевның «Дәү әнигә кучтәнәч» шигырен тыңлагыз. Ни өчен Ш. Галиев шигырен «Дәү әнигә кучтәнәч» дип атаган?

8.2. Ни өчен Р. Вәлиеваның шигыре «Барысын да яратам» дип атала? Автор кемнәрне яратуы хакында сөйли?

ҖАВАПЛАР
Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	2
2	3
3	1
4	2
5	3
6	213
7	ТЕЛ

Киңәйтелгән җавапларны (2-3 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

2-3 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер-ике генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары икедән артык	**0**
Иң югары балл	**3**

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
3 нче сыйныф татар укучыларына Әдәби укудан уку елы башында
тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Әдәби укудан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда контроль-үлчәү материалларының структурасы, биремнәрнең күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, Әдәби укудан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 11 биремне үз эченә алган 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки лиро-эпик әсәргә, аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның лирик һәм лиро-эпик әсәргә яки шагыйрь иҗатына бәйле аерым фактик мәгълүматларны белүен, шигъри әсәрләргә хас үзенчәлекләрне белүен ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 2 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр проза яки драма әсәренә һәм аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның эпик һәм драма әсәренә яки әдип иҗатына бәйле аерым фактик мәгълүматларны белүен, проза яки драма әсәрләренә хас үзенчәлекләрне белүен ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 2 бирем тәкъдим ителә. Җавап бирү барышында төгәл эшләү һәм күрсәтмәләрне игътибар белән уку таләп ителә.

Өченче бүлектәге биремнәр 3-5 җөмлә күләмендә җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә формалаштыру кирәк.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-3 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. Г. Тукай «Эш беткәч, уйнарга ярый» шигырендә, бала урамга чыккач, алмагач аңа нәрсә бирә?

   1) яфрак;
   2) алма;
   3) чәчәк.

2. Рәдиф Гаташ «Зәңгәр ил - Балачак иле» шигырендә иң матур ил дип кайсы илне атый?

   1) Туган илне;
   2) Балачак илен;
   3) Чит илне.

3. Р. Миңнуллинның «Яз керде өебезгә» шигырендәге сынландыруларны (җанландыру) табыгыз:

   1) «Керде дә гөлне күрде, күрде дә килеп кунды»;
   2) «Өебездә ел буе, яз гына булыр иде»;
   3) «Тик торам менә көлеп».

4 – 5 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

4. Әдәби әсәр һәм аның жанрын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз.

А) В. Нуриев «Җәйге кар»	1) Шигырь.
Ә) Ф. Яруллин «Көзге табын»	2) Хикәя.
В) Г.Тукай «Шүрәле»	3) Әкият.

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

5. Ш. Камалның «Җәйге иртә» хикәясе нинди (җәйге, язгы, көзге) иртә турында?

Җавап: _______________

2 НЧЕ БҮЛЕК

6 – 8 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

6. Н.Кәримованың «Кое чыпчыгы» хикәясендә балалар нинди уен уйныйлар?
   1) качышлы уены;
   2) кар бабай ясыйлар;
   3) чаңгыда ярышалар.

7. В. Нуриевның «Җәйге кар» хикәясендә «*Чын кар яуганны көтеп утырсаң, бүләкне дә кызыл кар яугач алырсың*» җөмләсендә кызыл кар яугач сузтезмәсен ничек аңлыйсыз?
   1) бүләкне быел алам;
   2) бүләкне алып булмаячак;
   3) бүләк киләсе елда булачак

8. Халык авыз иҗаты әсәрләренә керми:
   1) А. Алиш әкиятләре;
   2) Бишек җырлары;
   3) Мәкаль, әйтемнәр.

9-10 биремнәргә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

9. Әдәби әсәр һәм аның авторын туры китереп тәңгәлләштерегез:

А) «Январь»	1) И.Туктар
Ә) «Урман букеты»	2) Ш.Камал
Б) «Җәйге иртә»	3) А. Алиш

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

10. Ш. Камалның «Җәйге иртә» хикәясендәге «Җәйге иртә табигать белән исәнләште» җәмләсеннән сынландыруны табыгыз.

Җавап: _______________.

3 НЧЕ БҮЛЕК

11.1 һәм 11.2. биремнәренә 3-5 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

11.1. Ш.Галиевның «Онытылган…» шигырен тыңлагыз һәм төп герой турында фикерегезне сөйләгез.

11.2. Ә. Еники «Кышкы урман» хикәясендә кышкы урман матурлыгын нәрсәләрдә күрә? Тасвирла.

ҖАВАПЛАР
Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	2
2	2
3	1
4	213
5	ҖӘЙГЕ
6	2
7	2
8	1
9	312
10	ИСӘНЛӘШТЕ

Киңәйтелгән җавапларны (3-5 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

3-5 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер-ике генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары икедән артык	**0**
Иң югары балл	**3**

Туган (татар) телдә гомуми белем бирү оешмаларының 4 нче сыйныф укучыларына Әдәби укудан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Әдәби укудан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда контроль-үлчәү материалларының структурасы, биремнәрнең күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, Әдәби укудан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 11 биремне үз эченә алган 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки лиро-эпик әсәргә, аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның лирик һәм лиро-эпик әсәргә яки шагыйрь иҗатына бәйле аерым фактик мәгълүматларны белүен, шигъри әсәрләргә хас үзенчәлекләрне белүен ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 2 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр проза яки драма әсәренә һәм аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның эпик һәм драма әсәренә яки әдип иҗатына бәйле аерым фактик мәгълүматларны белүен, проза яки драма әсәрләренә хас үзенчәлекләрне белүен ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 2 бирем тәкъдим ителә. Җавап бирү барышында төгәл эшләү һәм күрсәтмәләрне игътибар белән уку таләп ителә.

Өченче бүлектәге биремнәр 3-5 җөмлә күләмендә җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә формалаштыру кирәк.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-3 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. Түбәндәге кайсы шигырь яхшылык турында?
   1) «Яхшы бел»;
   2) «Ничек яхшы булырга?»;
   3) «Хәрәкәттә – бәрәкәт».

2. Муса Җәлилнең «Карак песи» шигыренең юлын дөрес итеп язып бетер:
   «Явыз песи берүзе
   Ялт иттергән ак ...»
   1) итне;
   2) сырны;
   3) майны.

3. Й. Миңнуллинаның «Этем югалды бүген» шигырендә бала ничек өчен кайгыра?
   1) мәктәпкә бармаганга;
   2) әнисе ачуланганга;
   3) эте югалганга.

4 – 5 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

4. Р. Фәйзуллин «Ничек яхшы булырга» шигыренә бәйләп, тәңгәлләштерегез:

А) яхшы кеше –	1) яхшы эшләр кыла
Ә) явыз кеше –	2) уйланылган эшләр
В) акыллы кеше–	3) явыз гамәлләр

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

5. М. Җәлилнең «Карак песи» әсәрендәге песи чоланда нәрсә ашый:

Җавап:___________

2 НЧЕ БҮЛЕК

6 – 8 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

6. Татар халык авыз иҗаты ул -
1) А.Алиш әкиятләре;
2) Татар халыкы иҗат иткән әсәрләр;
3) Ш.Галиев шигырьләре.

7. Дөрес сүзне табып яз. «Кәҗә малайларны уртәгән шикелле ...»
1) сакалын селкетә;
2) койрыгын болгый;
3) кәбестә ашый.

8. И. Туктарның «Рәхмәт һәркемгә рәхәт» әсәрендә төп геройга Хафиз абый нинди сүз әйтә?
1) рәхмәт
2) зинһар өчен
3) исән буля

9-10 биремнәргә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

9. “Кем нәрсә ярата?” әкиятендәге геройлар белән, алар яраткан ризыкларны туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) Песи	1) сөяк
Ә) Әтәч	2) ярма бөртеге
В) Акбай	3) сөт

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

10. И. Дәүләтшинның «Алпамыш шәһәргә килде» әкиятендә Алпамышка абыйсы кайда чыгыш ясавы турында яза? Сүзне баш килештә, берлек санда языгыз.

Җавап: _______________

3 НЧЕ БҮЛЕК

11.1 һәм 11.2. биремнәренә 3-5 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

11.1. Г.Тукайның «Су анасы» әкиятенең язмасын тыңла. Малай урынында син булсаң, нишләр идең?

11.2. Ә.Бикчәнтәеваның «Сөйкемсез песи» хикәясендә песигә характеристика бирегез. Аңа нинди сыйфатлар хас?

ҖАВАПЛАР

Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	2
2	3
3	3
4	132
5	МАЙ
6	2
7	1
8	1
9	321
10	ЦИРК

Киңәйтелгән җавапларны (3-5 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

3-5 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер-ике генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары икедән артык	**0**
Иң югары балл	**3**

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
1 нче сыйныф татар укучыларына Әдәби укудан уку елы ахырында
тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Әдәби укудан уку елы ахырында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда контроль-үлчәү материалларының структурасы, биремнәрнең күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, Әдәби укудан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 25 минут вакыт бирелә. Әдәби укудан тест уздыру биремнәре 4 биремнән торган ике бүлекне үз эченә ала.

Аларның беренчесендә А тибындагы 2 бирем, В тибындагы 1 бирем, С тибындагы 1 бирем тәкъдим ителә, ул 2-3 җөмлә күләмендә җавап язуга йөз тота. С тибындагы биремдә ике сорау тәкъдим ителә,аларның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда сораудан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә, формалаштыру кирәк.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-2 нче биремнәргә җавап бирегез. А тибындагы биремгә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. «*Җилләрдә чайкала*
Зәп-зәңгәр ... » шигырьгә туры килә торган сүзне алып яз:

1) кыңгырау
2) болыт
3) яңгырау

2. «Барысын да яратам» шигыренең авторы кем?

1) Р. Вәлиева
2) Ш.Галиев
3) Г. Тукай

3 нче биремгә җавап бирү барышында төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

3. Ш.Галиев «Тәмле җәй» шигырендә кайда нинди ис – тәңгәлләштерегез:

А) Аланнарда –	1) җиләк исе,
Ә) Басуларда –	2) иген исе,
В) Җәйләүләрдә –	3) сөт исе…

Җавап: ______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

2 НЧЕ БҮЛЕК

4 нче биремгә 2-3 җөмлә күләмендәге җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз.

4.1 М.Җәлилнең «Беренче дәрес» шигырендә «Әлифба» искә алына. «Әлифба» китабы турында нәрсә әйтә аласың?

4.2. Ш.Маннурның «Яхшы бел» шигырен тыңлагыз. «Тел кешене дус итә, бер-берсенә беркетә» дигән сүзләрне ничек аңлыйсың?

ҖАВАПЛАР
Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	1
2	3
2	12354

Киңәйтелгән җавапларны (2-3 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

2-3 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер-ике генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары икедән артык	**0**
Иң югары балл	**3**

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
6 нчы сыйныф татар укучыларына татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда биремнәрнең структурасы, күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, укучыларга татар әдәбиятыннан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 13 биремне үз эченә алган 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки лиро-эпик әсәргә, аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның лирик яки лиро-эпик әсәргә яки шагыйрь иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, шигъри әсәрләргә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр проза яки драма әсәренә һәм аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның эпик яки драматик әсәргә яки әдип иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, проза яки драма әсәрләренә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә. Җавап бирү барышында төгәл эшләү һәм күрсәтмәләрне игътибар белән уку таләп ителә.

Өченче бүлектәге биремнәр 5-8 җөмлә күләмендә киңәйтелгән җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә формалаштыру кирәк. Әмма бу сан якынча, шартлы, җавапны тикшерү барышында аның эчтәлегенә игътибар ителә. Беренче, икенче бүлекләрдә сорауга төгәл җавап табылмый икән, авырлык тудырган сорауларны калдырып торырга, өченче өлештәге биремне үтәргә, эшләнми калган биремнәргә соңыннан әйләнеп кайтырга мөмкин.

Катлаулылык дәрәҗәсенә карап, һәр биремгә бер яки аннан артык балл куела, ахырда бөтен баллар бергә кушылып, нәтиҗә чыгарыла.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-3 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. Г.Тукай «Туган җиремә» шигырендә кайсы як турында яза?
    1) Казан
    2) Казан арты
    3) Татарстан

2. Ш.Галиев Шәвәли турында нинди жанрда яза?
    1) Легенда
    2) Шигырь
    3) Әкият

3. «Матурлык минем белән» шигыреннән алынган

«Кайда гына булсам да, ...минем белән» тезмәсендә төшеп калган сүзне билгеләгез:
    1) матурлык
    2) кешеләр
    3) дусларым

4 – 6 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

4. «Шүрәле» әкият-поэмасындагы Шүрәле кайда яши? Сүзне баш килештә, берлек санда язарга.

Җавап: ________________

5. Әсәрне һәм авторын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) «Олы булсам»	1) Мөдәррис Әгъләмов
Ә) «Матурлык минем белән»	2) Муса Җәлил
В) «Сандугач һәм чишмә»	3) Роберт Миңнуллин

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

6. М. Җәлилнең «Сандугач һәм чишмә» балладасындагы образлар арасыннан мифологик образга туры килгәнен сайлап алыгыз:

1) Лирик герой
2) Сандугач, Чишмә
3) Солдат

Җавап: _______________

2 НЧЕ БҮЛЕК

7 – 9 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

7. Әкиятләр, эчтәлеккә карап, нинди төрләргә бүленә?

1) Тылсымлы әкиятләр, хайваннар турындагы әкяитләр, көнкүреш әкиятләре, балалар өчен язылган әкиятләр
2) Тылсымлы әкиятләр, хайваннар турындагы әкиятләр, көнкүреш әкиятләре
3) Тылсымлы әкиятләр, хайваннар турындагы әкяитләр, көнкүреш әкиятләре, татар халык әкиятләре

8. Татар халык әкиятләре булган вариантны билгеләгез:

1) «Су анасы», «Шүрәле»
2) «Өч кыз», «Камыр батыр»
3) «Сертотмас үрдәк», «Тукмар белән Чукмар»

9. «Начар эш эшләсәң, барыбер беленә» гыйбарәсе кайсы әсәргә туры килә?

1) А.Алиш «Нечкәбил»
2) Ф.Яруллин «Кояштагы тап»
3) Д.Аппакова «Шыгырдавыклы башмаклар»

10-12 биремнәргә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

10. Тәкъдим ителгән исемлектән әсәрләрне *әкият, әдәби әкият, хикәя* эзлеклелегендә урнаштырыгыз. Җавабыгызда алар алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә языгыз.

1) «Кояштагы тап»
2) «Хәйләкәр төлке»
3) «Шүрәле»

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

11. Әсәрне һәм жанрын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) «Җил иясе җил чыгара»	1) халык әкияте
Ә) «Хәйләкәр төлке»	2) Габдулла Тукай язган әкият
В) «Шүрәле»	3) миф

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

12. Г.Тукайның «Умарта корты һәм чебеннәр» әсәренең жанры:

Җавап: _______________

3 НЧЕ БҮЛЕК

13.1 һәм 13.2. биремнәренә 5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

13.1. Ф.Ярулинның «Кояштагы тап» әкиятеннән алынган өзекне тыңлагыз. Ф.Ярулинның «Кояштагы тап» әкияте ни өчен шулай аталган, ачыклап языгыз.

13.2. Ф.Әмирханның «Ай өстендәге Зөһрә кыз» хикәясендә ай образының роле нинди? Фикерләп языгыз.

ҖАВАПЛАР

Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	2
2	2
3	1
4	УРМАН
5	312
6	САНДУГАЧ ЧИШМӘ
7	2
8	2
9	2
10	231
11	312
12	МӘСӘЛ

Киңәйтелгән җавапларны (5-8 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, автор позициясен ачкан, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары бердән артык	**0**
Иң югары балл	**3**

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
9 нчы сыйныф татар укучыларына татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда биремнәрнең структурасы, күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, укучыларга татар әдәбиятыннан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 15 биремне үз эченә алган 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки лиро-эпик әсәргә, аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның лирик яки лиро-эпик әсәргә яки шагыйрь иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, шигъри әсәрләргә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 4 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр проза яки драма әсәренә һәм аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның эпик яки драматик әсәргә яки әдип иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, проза яки драма әсәрләренә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 4 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә. Җавап бирү барышында төгәл эшләү һәм күрсәтмәләрне игътибар белән уку таләп ителә.

Өченче бүлектәге биремнәр 5-8 җөмлә күләмендә киңәйтелгән җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә формалаштыру кирәк. Әмма бу сан якынча, шартлы, җавапны тикшерү барышында аның эчтәлегенә игътибар ителә. Беренче, икенче бүлекләрдә сорауга төгәл җавап табылмый икән, авырлык тудырган сорауларны калдырып торырга, өченче өлештәге биремне үтәргә, эшләнми калган биремнәргә соңыннан әйләнеп кайтырга мөмкин.

Катлаулылык дәрәҗәсенә карап, һәр биремгә бер яки аннан артык балл куела, ахырда бөтен баллар бергә кушылып, нәтиҗә чыгарыла.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-4 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. Кайсы шагыйрь татар милләтенең киләчәген таң белән чагыштырган?
   1) С.Рәмиев
   2) Дәрдемәнд
   3) Н.Думави

2. Әлеге әдипләр арасыннан суфи шагыйрьне билгеләгез:
   1) Кол Гали
   2) Мәүла Колый
   3) Сәйф Сараи

3. Г. Тукай иҗат иткән «Милли моңнар» әсәренең жанрын билгеләгез:
   1) мәхәббәт лирикасы
   2) гражданлык лирикасы
   4) фәлсәфи лирика

4. «Гыйлемнең өстенлеге турында» шигыренең авторы:
   1) Сәйф Сараи
   2) Г.Утыз-Имәни
   3) Мәүлә Колый

5 – 7 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

5. Кол Галинең «Кыйссаи Йосыф» әсәре кайсы әдәби төргә карый:

   Җавап: ________________

6. Әдәби әсәр һәм аның авторын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) «Кыйссаи Йосыф»	1) Г.Кандалый
Ә) «Сәхипҗәмалга»	2) Сәйф Сараи
Б) «Сөһәйл вә Гөлдерсен»	3) Кол Гали

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

7. Тәкъдим ителгән исемлектәге әсәрләрне *шигырь, дастан, поэма* эзлеклелегендә урнаштырыгыз. Җавабыгызда алар алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә языгыз.

1) «Сөһәйл вә Гөлдерсен»
2) «Гафил торма»
3) «Идегәй»

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

2 НЧЕ БҮЛЕК

8 – 11 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

8. М.Акъегетзадәнең«Хисаметдин менла» әсәре караган әдәби төрне билгеләгез:

1) проза
2) драма
3) лиро-эпика

9. Әдәбиятның «алтын чоры» буларак билгеләнгән чорны күрсәтегез:

1) XIX гасыр
2) XX гасыр башы
3) совет чоры әдәбияты

3. Ф.Әмирханның «Хәят» повестенда Хәятнең кичерешләре нинди алым белән бирелә?

1) психологизм
2) символлаштыру
3) лиризм

11. *«Гөлйөзем әбин һәркөнне әллә ничә мәртәбә идәнне себерә, һәр атнакич ком берлән сап-сары итеп самавырны ача, айда бер өйнең ярыкларын ямар өчен сылаган балчык өстеннән акбур берлән буйый, һәр намаз алдыннан картының комганына су сала иде»*өзеге кайсы әсәрдән алынган:

1) Г.Исхакый «Сөннәтче бабай»
2) Ф.Әмирхан «Хәят»
3) Г.Исхакый «Көз»

12-14 биремнәргә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

12. Ф.Әмирханның «Хәят» әсәренең жанры:

Җавап: ________________

13. Әдәби әсәр һәм аның авторын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) «Хисметдин менла»	1) Ф.Әмирхан
Ә)«Хәят»	2) Г.Исхакый
Б) «Сөннәтче бабай»	3) М.Акъегетзадә

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз..

14. Тәкъдим ителгән исемлектәге әсәрләрне *шигырь, роман, повесть* эзлеклелегендә урнаштырыгыз. Җавабыгызда алар алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә языгыз.

1) «Хәят»
2) «Кәсеп турында»
3) «Хисаметдин менла»

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

3 НЧЕ БҮЛЕК

15.1 һәм 15.2. биремнәренә 5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Автор позициясен ачыгыз, әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

15.1. Г.Исхакыйның «Сөннәтче бабай» повестеннан өзекне тыңлагыз. Гөлйөзем әбинең төп сыйфаты нинди?

15.2. Дәрдемәнднең «Кораб» шигырендә символик образлар аша нинди фикерләр җиткерелә?

ҖАВАПЛАР

Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	1
2	2
3	2
4	2
5	ПОЭЗИЯ / ЛИРО-ЭПИКА
6	312
7	231
8	1
9	2
10	1
11	1
12	ПОВЕСТЬ
13	312
14	231

Киңәйтелгән җавапларны (5-8 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, автор позициясен ачкан, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер генә сөйләм хатасы бар	**1**

б) җавапта сөйләм хаталары бердән артык	**0**
Иң югары балл	**3**

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
8 нче сыйныф татар укучыларына татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда биремнәрнең структурасы, күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, укучыларга татар әдәбиятыннан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 15 биремне үз эченә алган 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки лиро-эпик әсәргә, аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның лирик яки лиро-эпик әсәргә яки шагыйрь иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, шигъри әсәрләргә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 4 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр проза яки драма әсәренә һәм аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның эпик яки драматик әсәргә яки әдип иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, проза яки драма әсәрләренә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 4 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә. Җавап бирү барышында төгәл эшләү һәм күрсәтмәләрне игътибар белән уку таләп ителә.

Өченче бүлектәге биремнәр 5-8 җөмлә күләмендә киңәйтелгән җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә формалаштыру кирәк. Әмма бу сан якынча, шартлы, җавапны тикшерү барышында аның эчтәлегенә игътибар ителә. Беренче, икенче бүлекләрдә сорауга төгәл җавап табылмый икән, авырлык тудырган сорауларны калдырып торырга, өченче өлештәге биремне үтәргә, эшләнми калган биремнәргә соңыннан әйләнеп кайтырга мөмкин.

Катлаулылык дәрәҗәсенә карап, һәр биремгә бер яки аннан артык балл куела, ахырда бөтен баллар бергә кушылып, нәтиҗә чыгарыла.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-4 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. Лирикада сөйләүче герой кем дип атала?
    1) Лирик герой яки лирик «мин»
    2) хикәяләүче
    3) автор

2. «Кеше кайчан матур була?» шигыренең авторы кем?
    1) Н.Арсланов
    2) Р.Харис
    3) Р.Гаташ

3. Г.Моратның «Туган тел» шигыре нинди жанрга карый?
    1) Пейзаж лирикасына
    2) Фәлсәфи лирикага
    3) Гражданлык лирикасына

4. Әсәрләр арасыннан композитор язмышы турындагысын килгәнен билгеләгез:
    1) «Сәйдәш»
    2) «Тукайга»
    3) «Буранда»

5 – 7 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

5. «Кеше кайчан матур була?» шигыренең авторы кем? Исем-фамилиясен языгыз:

Җавап: ________________

6. Әсәрне һәм аның жанрын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) «Кайсыгызның кулы җылы»	1) Пейзаж лирикасы
Ә) «Халкыма»	2) Күңел лирикасы
Б) «Җәйге таң хатирәсе»	3) Гражданлык лирикасы

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз..

7. Тәкъдим ителгән исемлектәге әсәрләрне *шигырь, хикәя, поэма* эзлеклелегендә урнаштырыгыз. Җавабыгызда алар алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә языгыз.

1) «Сәйдәш»
2) «Туган тел»
3) «Буранда»

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

2 НЧЕ БҮЛЕК

8 – 11 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

8. «Мөһаҗирләр» романында милләт анасы образы кем?

1) Әсма
2) Хәтирә
3) Саҗидә

9. Сюжеттан тыш элементны атагыз.

1) экспозиция
2) кульминация
3) лирик чигенеш

10. «Буранда» хикәясендә кайсы образ Мостафаның ачарга ярдәм итә?

1) ана
2) буран
3) тарантас

11. «Әлдермештән Әлмәндәр» әсәренең жанры:

1) моңсу комедия
2) драма
3) трагедия

12-14 биремнәргә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында

буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

12. Эпик әсәрдә сөйләүче герой кем дип атала:

Җавап: _______________

13. Әдәби әсәр һәм аның авторын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз.

А) «Сәлам»	1) Г.Бәширов
Ә) «Туган ягым – яшел бишек»	2) М.Мәһдиев
В) «Без – кырык беренче ел балалары»	3) Р.Галиуллин

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

14. Тәкъдим ителгән исемлектәге әсәрләрне *хикәя, повесть, шигырь* эзлеклелегендә урнаштырыгыз. Җавабыгызда алар алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә языгыз.

1) «Без – кырык беренче ел балалары»
2) «Татар китабы»
3) «Буранда»

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

3 НЧЕ БҮЛЕК

15.1 һәм 15.2. биремнәренә 5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

15.1. Ш.Камалның «Буранда» хикәясеннән өзекне тыңлагыз. Сурәтләнгән вакыйгада һәркем өчен уртак булган хис нинди? Ачыклап языгыз.

15.2. Р.Харисның «Кеше кайчан матур була» шигырен тыңлагыз. Матур булу өчен нинди сыйфатларга ия булырга кирәк, ди лирик герой?

ҖАВАПЛАР

Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	1
2	2
3	3
4	1
5	РЕНАТ ХАРИС
6	231
7	231
8	3
9	3
10	2
11	1
12	ХИКӘЯЛӘҮЧЕ
13	312
14	312

Киңәйтелгән җавапларны (5-8 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, автор позициясен ачкан, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары бердән артык	**0**

Иң югары балл	**3**

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
5 нче сыйныф татар укучыларына татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда биремнәрнең структурасы, күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, укучыларга татар әдәбиятыннан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 13 биремне үз эченә алган 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки лиро-эпик әсәргә, аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның лирик яки лиро-эпик әсәргә яки шагыйрь иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, шигъри әсәрләргә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр проза яки драма әсәренә һәм аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның эпик яки драматик әсәргә яки әдип иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, проза яки драма әсәрләренә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 3 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә. Җавап бирү барышында төгәл эшләү һәм күрсәтмәләрне игътибар белән уку таләп ителә.

Өченче бүлектәге биремнәр 5-8 җөмлә күләмендә киңәйтелгән җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә формалаштыру кирәк. Әмма бу сан якынча, шартлы, җавапны тикшерү барышында аның эчтәлегенә игътибар ителә. Беренче, икенче бүлекләрдә сорауга төгәл җавап табылмый икән, авырлык тудырган сорауларны калдырып торырга, өченче өлештәге биремне үтәргә, эшләнми калган биремнәргә соңыннан әйләнеп кайтырга мөмкин.

Катлаулылык дәрәҗәсенә карап, һәр биремгә бер яки аннан артык балл куела, ахырда бөтен баллар бергә кушылып, нәтиҗә чыгарыла.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-3 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. Ш. Галиевның «Җирдә миңа ни кирәк?» шигырендә, беренче кирәкле кешеләр дип, кемнәр әйтелә?
   1) әти-әни
   2) өй
   3) туган тел

2. Р. Миңнуллинның «Атказанган сандугач» шигырендә сандугач нишләргә ярата?
   1) җырларга
   2) биергә
   3) шигырь сөйләргә.

3. М. Әгъләмовның «Матурлык минем белән» шигырендә ни өчен автор үзен шат итеп хис итә?
   1) бишле алганга
   2) тирә-юньдә матурлык күргәнгә
   3) дуслары булганга

4 – 6 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

4. «Минем дуслар» шигыренең авторын (исем, фамилиясен) языгыз:

   Җавап: ________________

5. Әдәби әсәр һәм аның авторын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз.

А)«Нәүрүз килә»	1)С.Сөләйманова.
Ә)«Әниләр бәйрәме»	2). Р. Хафизова
В) «Сабантуй аланында»	3) Р.Зәйдулла

   Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

6. Н. Исәнбәтнең «Иң матур сүз» әсәре ул – 1) шигырь, 2) хикәя, 3) әкият. Санын күрсәтегез.

Җавап: _______________

2 НЧЕ БҮЛЕК

7 – 9 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

9. Д. Аппакованың «Шыгырдавыклы башмаклар» әсәрендә төп геройның исеме ничек?

1) Гөлшат
2) Ләлә
3) Йолдыз.

8. З. Әхмәровның «Агачлар да авырый» әсәрендә корткычлар кимергәннән соң, агачларга нәрсә була?

1) корып калалар
2) яфрак яралар
3) яшел төскә керәләр

9. Ә. Баянның «Яхшылык кире кайта» әсәрендә малай каршына нәрсә очрый?

1) күрше песие Мияубикә
2) маэмай
3) тукран

10-12 биремнәргә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

10. Җ. Тәрҗемановның «Тукран малае Шуктуга»н әсәренең жанрын языгыз.

Җавап: _______________

11. Язучылар һәм алар иҗат иткән әсәрләрне туры китерегез.

А)Дәрҗия Аппакова	1) «Яңа елга күчтәнәч»
Ә) Ринат Мөхәммәдиев	2) «Малай һәм солдат»
Б) Фатих Хөсни	3) «Йолдызкай»

Җавап: _______________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

12. Халык авыз иҗатына кайсы жанр керми? 1) хикәя; 2) мәкаль; 3) әкият. (җавапны сан белән күрсәтегез).

Җавап: _______________

3 НЧЕ БҮЛЕК

13.1 һәм 13.2. биремнәренә 5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

13.1. Н. Исәнбәт «Иң матур сүз» шигырендә ни өчен әни сүзен иң матур сүз дип атый? Кыскача аңлатыгыз.

13.2. А. Алишның «Нечкәбил» әкиятендә, Нечкәбилнең кешеләр турында әйткән сүзләре хакмы?

ҖАВАПЛАР

Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	1
2	1
3	2
4	БАРИ РӘХМӘТ
5	213
6	ШИГЫРЬ
7	1
8	1
9	3
10	ӘКИЯТ
11	312
12	ХИКӘЯ

Киңәйтелгән җавапларны (5-8 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, автор позициясен ачкан, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары бердән артык	**0**
Иң югары балл	**3**

Рус телендә гомуми белем бирү оешмаларының
7 нче сыйныф татар укучыларына татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Татар әдәбиятыннан уку елы башында тестлар уздыру материалларының күрсәтмә варианты укучыларга һәм укытучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга тест эшләүгә мөстәкыйль әзерләнү өчен юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда биремнәрнең структурасы, күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм укытучыларда бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый, укучыларга татар әдәбиятыннан тестларга әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 45 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан тест уздыру биремнәре 15 биремне үз эченә алган 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче бүлектәге биремнәр лирик яки лиро-эпик әсәргә, аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның лирик яки лиро-эпик әсәргә яки шагыйрь иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, шигъри әсәрләргә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 4 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә.

Икенче бүлектәге биремнәр проза яки драма әсәренә һәм аларга бәйле теоретик төшенчәләргә караган ачык һәм ябык тестларга нигезләнеп эшләнгән. Алар укучыларның эпик яки драматик әсәргә яки әдип иҗатына бәйле фактик мәгълүматларны белүен, проза яки драма әсәрләренә хас үзенчәлекләрне аерып алуын ачыклауга йөз тотып төзелгән. Бу бүлектә А тибындагы 4 бирем, В тибындагы 3 бирем тәкъдим ителә. Җавап бирү барышында төгәл эшләү һәм күрсәтмәләрне игътибар белән уку таләп ителә.

Өченче бүлектәге биремнәр 5-8 җөмлә күләмендә киңәйтелгән җавап язуга йөз тота. Ике сорауның сайлап алып БЕРСЕНӘ генә җавап бирү сорала. Җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә формалаштыру кирәк. Әмма бу сан якынча, шартлы, җавапны тикшерү барышында аның эчтәлегенә игътибар ителә. Беренче, икенче бүлекләрдә сорауга төгәл җавап табылмый икән, авырлык тудырган сорауларны калдырып торырга, өченче өлештәге биремне үтәргә, эшләнми калган биремнәргә соңыннан әйләнеп кайтырга мөмкин.

Катлаулылык дәрәҗәсенә карап, һәр биремгә бер яки аннан артык балл куела, ахырда бөтен баллар бергә кушылып, нәтиҗә чыгарыла.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

1-4 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

1. Р.Рәкыйповның «Мин яратам сине, Татарстан» шигырендә лирик герой кем?

   1) туган җирен яратучы
   2) сагыш хисендә янучы
   3) үткәннәрен сагынучы

2. Әсәрнең идеясе дип нәрсәгә әйтәбез?

   1) әсәрнең нәрсә турында булуы
   2) әсәрдә автор фикере
   3) әсәрдә куелган сорау

3. Бу шигырьләрнең кайсы туган телне ярату турында?

   1) Р.Фәйзуллинның «Туган тел турында бер шигыре»
   2) Ф.Яруллинның «Сез иң гүзәл кеше икәнсез»
   3) Р.Рәкыйповның «Мин яратам сине, Татарстан»

4. Кайсы әсәрдә төп геройның туган илен сагыну хисе сурәтләнгән?

   1) «Яз әкиятләре»
   2) «Сагыну»
   3) «Исемдә калганнар»

5 – 7 биремнәренә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

5. Ритм ярдәмендә оешкан тезмәләр бәйләме нәрсә дип атала:

   Җавап: ________________

6. Әдипләр һәм алар иҗат иткән әсәрләрне туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) Ф.Яруллин	1)«Әбүгалисина»
Ә) К.Насыйри	2) «Сез иң гүзәл кеше икәнсез»

Б) Г.Рәхим	3) «Яз әкиятләре»

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

7. Тәкъдим ителгән исемлектәге әсәрләрне *шигырь, комедия, җыр* эзлеклелегендә урнаштырыгыз. Җавабыгызда алар алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә языгыз.

1) «Иске кара урман»
2) «Беренче театр»
3) «Пәрәмәч»

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

2 НЧЕ БҮЛЕК

8 – 11 биремнәренә җавап бирегез. А тибындагы биремнәргә җавап бирү барышында, тәкъдим ителгән өч вариант арасыннан, үзегез дөрес дип уйлаган җавапны билгеләгез.

8. «Әбүгалисина» повестенда автор үткәргән фикер нәрсә турында?

1) Игелекле, укымышлы булу турында
2) Туган илне ярату турында
3) Аерылу сагышы турында

9. «Яз әкиятләре»нең авторы кем?

1) Г.Рәхим
2) Г.Ибраһимов
3) Г.Кутуй

10. «Беренче умырзая» әсәрендә кулланылган төп әдәби алым:

1) психологизм
2) аллегория
3) пейзаж

11. «Алмачуар» әсәрендә Закир нинди образ?

1) эпизодик герой
2) төп герой
3) ярдәмче герой

12-14 биремнәргә бер сүз яки сүзтезмә белән генә җавап бирегез. Төшенчәне БАШ хәрефләр белән языгыз, бернинди тыныш билгеләре

яки символлар куймагыз, ике яки өч сүз булган очракта, алар арасында буш ара (пробел) калдырыгыз. Җавапны язганнан соң нокта куймагыз. Җавап саннар белән язылган очракта саннар арасында буш ара (пробел) калдырмагыз, инструкциядә язылганны игътибар белән укыгыз. Әсәр исемнәрен язган вакытта да тыныш билгеләре куймагыз.

12. Ә.Еники «Кем җырлады?» хикәясендә геройның күңел кичерешләрен тасвирлау өчен нинди алымны файдаланган?

Җавап: ___________________

13. Әсәрне һәм авторын туры китереп, тәңгәллекләр урнаштырыгыз:

А) «Беренче театр»	1) Г.Ибраһимов
Ә) «Алмачуар»	2) Дәрдемәнд
В) «Кил, өйрән»	3) Г.Камал

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

14. Тәкъдим ителгән исемлектәге әсәрләрне *повесть, комедия, хикәя* эзлеклелегендә урнаштырыгыз. Җавабыгызда алар алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә языгыз.

1) «Яз әкиятләре»
2) «Беренче театр»
3) «Әбүгалисина»

Җавап: ________________

ИНСТРУКЦИЯ: Биремнең җавабы булып, саннар тезмәсе генә килә ала. Җавапны буш ара калдырмыйча, өтер яки башка символларсыз языгыз.

3 НЧЕ БҮЛЕК

15.1 һәм 15.2. биремнәренә 5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән эзлекле җавап таләп ителә. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, БЕРСЕН генә сайлап алып җавап языгыз. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез.

15.1. Ф.Яруллинның «Сез иң гүзәл кеше икәнсез» шигырен тыңлагыз. Лирик геройның кичерешләре нинди? Тасвирлап языгыз.

15.2. Җыр нәрсә ул? Җыр – нинди жанр?

ҖАВАПЛАР

Ачык һәм ябык тестларга җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	1
2	2
3	1
4	2
5	СТРОФА / КУПЛЕТ
6	213
7	321
8	1
9	1
10	2
11	2
12	ПСИХОЛОГИЗМ
13	312
14	321

Киңәйтелгән җавапларны (5-8 җөмлә күләмендә) бәяләү критерийлары

5-8 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, автор позициясен ачкан, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырган	**2**
б) укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки җавапта бер-ике фактик хата күзәтелә / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштырып җиткермәгән	**1**
в) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган / аудиотекстны аңлап, кабул итеп, җавабын дөрес формалаштыра алмаган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер генә сөйләм хатасы бар	**1**

б) җавапта сөйләм хаталары бердән артык	**0**
Иң югары балл	**3**